

STIMULATING THE UNCONVENTIONALITY OF FUTURE TEACHERS TO DEVELOP SOCIAL COMPETENCES IN KINDERGARTEN

Blaga Dimova

University "Prof. d-r Asen Zlatarov", Burgas, Bulgaria, blagadimova21@gmail.com

Abstract: The purpose of this article is to present non-standard ideas to students studying the specialties "Preschool and Primary School Pedagogy" and "Preschool Pedagogy and Foreign Language" at the University "Prof. Dr. Asen Zlatarov" - Burgas regarding the development of social competences in preschool children.

The tasks to be solved in it are:

- To define the concept of "social competence" in a substantive plan;
- To present non-standard ideas to students for developing social competences in preschool children;
- To summarize the obtained results.

As one of the key competences laid down in the European reference framework for key competences for lifelong learning, social competence is a set of knowledge, skills and attitudes necessary for the future adult for his successful and effective social realization in society.

The building of social skills that develop the child's ability to successfully interact and cooperate with peers and adults, the formation of a socially responsible attitude towards others, autonomy and independence as a set of self-control, self-education and self-service, critical thinking and the ability to detect social problems and resolving them in a way equally satisfying to both parties are part of the realized elements of "social competence".

The Children with highly developed social skills have higher self-esteem, while the lack of important social skills in childhood is a prerequisite for mental health problems later in life.

The direct relationship between the formation of social competences in childhood and proven academic achievements in the future has been empirically proven.

Therefore, in addition to the indisputable role of the family in the process of the primary socialization of the child's personality in this context, the preparation and qualification of students - future educators for the improvement of the social competence of children within the framework of preschool education - is extremely important. The game, at the same time as a form, method, means and concept, contributes to the maximum effective organization of the pedagogical interaction in the kindergarten, as well as implies a maximum expression of non-standard, resp. the creative essence of the teaching profession. That is why the main focus of the current work is the analysis of the ideas of future educators for developing social competences in preschool children through play.

Keywords: social competence, critical thinking, unconventionality, play

СТИМУЛИРАНЕ НА НЕСТАНДАРТНОСТТА НА БЪДЕЩИ ПЕДАГОЗИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА СОЦИАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Блага Димова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас, България, blagadimova21@gmail.com

Резюме: Целта на настоящата статия е да представи нестандартни идеи на студенти, изучаващи специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“ и „Предучилищна педагогика и чужд език“ в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас относно развиване на социални компетентности у децата в предучилищна възраст.

Задачите, които следва да се решат в нея са:

- Да се дефинира в съдържателен план понятието „социална компетентност“;
- Да се представят нестандартни идеи на студенти за развиване на социални компетентности у децата в предучилищна възраст;
- Да се обобщят получените резултати.

Като една от ключовите компетентности, заложили в *Европейската референтна рамка за ключови компетентности за учене през целия живот*, социалната компетентност се явява съвкупност от знания, умения и отношения, необходими на бъдещия възрастен за успешната му и ефективна социална реализация в обществото. Изграждането на социални умения, които развиват способността на детето за успешно взаимодействие и сътрудничество с връстници и възрастни, формиране на обществено отговорно отношение към останалите, самостоятелност и независимост като съвкупност от самоконтрол, самообучение и

самообслужване, критично мислене и умение за откриване на социални проблеми и разрешаването им по начин еднакво удовлетворяващ и двете страни, са част от реализираните елементи на „социалната компетентност“. Децата с високо развити социални умения имат по-висока самооценка, докато липсата на важни социални умения в детството е предпоставка за проблеми с психичното здраве в бъдещ етап на живота. Емпирично доказана е пряката връзка между формирането на социални компетентности в детството и доказаните академични постижения в бъдеще. Затова освен безспорната роля на семейството в процеса на първичната социализация на личността на детето в този контекст, изключително важна е подготовката и квалификацията на студентите – бъдещи педагози за усъвършенстването на социалната компетентност на децата в рамките на предучилищното образование. Играта, едновременно като форма, метод, средство и похват, допринася за максимално ефективната организация на педагогическото взаимодействие в детската градина, както и предполага максимална изява на нестандартността, респ. творческата същност на учителската професия. Ето защо основен акцент в настоящата разработка е анализът на идеите на бъдещите педагози за развиване на социални компетентности у децата в предучилищна възраст чрез играта.

Ключови думи: социална компетентност, критично мислене, нестандартност, игра

1. УВОД

Настоящата статия има за цел да разкрие някои нестандартни идеи на бъдещи педагози – студенти, изучаващи специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“ и „Предучилищна педагогика и чужд език“ в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас относно развиване на социални компетентности у децата в предучилищна възраст. За да бъдат открити най-интересните акценти в настоящата статия, на 73 студенти от 2, 3 и 4 курс, бе поставена задача да работят в посока развиване на социални компетентности на деца в предучилищна възраст.

Развиването на социална компетентност у детето в предучилищна възраст позволява „включване на знанията в жизнената практика“. Това прави възможно вземането на ефективни решения и улеснява реалното и целесъобразно използване на знанията при решаване на проблеми (Конакчиева, 2011: 157).

Като една от ключовите компетентности, заложили в *Европейската референтна рамка за ключови компетентности за учене през целия живот*, формирането на социални компетентности у детето представлява съвкупност от знания, умения и отношения, необходими на бъдещия възрастен за успешната му и ефективна социална реализация в обществото.

Същността на „социалната компетентност“ в контекста на предучилищна възраст се изразява в едновременно осъзнаване на детето на своята уникалност и способност за самопознание и усъвършенстване и формиране и реализиране на социално отговорни взаимоотношения и модели (Конакчиева, 2018: 24).

Държавният образователен стандарт за предучилищното образование определя формирането на социална компетентност като приоритет на образователно направление „Околен свят“. Изграждане на социални умения и „адекватна представа за окръжаващата близка социална среда, придобиване на култура на поведение, умения за общуване и самостоятелна детска игрова дейност се явяват предпоставка за готовността за училище“ (Наредба 5, 2016).

Теоретичният анализ на научните източници прави точната дефиниция на конструкта „социална компетентност“ невъзможна, тъй като съществуват много и различни теории по изследваната тема. За нуждите на настоящата статия приемаме, че това е „сложна способност на детето, включваща демонстрирани автономност, критично мислене, асертивно поведение, социална отговорност“ (Димова, 2022: 50).

2. ФОРМА, МЕТОД, СРЕДСТВО

В основата на настоящата разработка стои играта – „най-присъщата дейност за децата“ – едновременно като форма, метод, средство и похват на педагогическо взаимодействие (Димитрова, 2019: 52). Чрез играта децата усвояват необходимите знания, придобиват нужните умения и успяват на приложат правилното отношение при взаимодействието си със заобикалящата ги среда. Най-успешната реализация на изброените по-горе очаквани резултати се постига чрез използването на интерактивни методи, тъй като формирането на желаните знания, умения и отношения на детето към света, става възможно на „основата на преживяното“. Така се постига „личностно развитие на основата на съпреживяване, диалог, ...анализ, търсене на алтернативи, вземане на решение“ (Вълчев, 2004: 19).

За разлика от традиционното образование, за да бъдат постигнати целите на компетентностно ориентираното образование, в процеса на педагогическо взаимодействие освен транслятор на знания и източник на ресурси, детският учител следва да бъде и съигрвач, фасилитатор. Една от основните роли на

педагога е да „провокира детския интерес, любознателност, инициативност и креативност“ (Смилкова, 2022: 86).

Стимулирането на нестандартността на бъдещите предучилищни педагози е начин за разгръщане на творческата същност на професията „учител“. Развиването на детското въображение в предучилищна възраст оказва огромно влияние върху начина на мислене и постигане на цели. Възприемането на обкръжаващия свят и изграждането на представа за предстоящото бъдеще е същността на детското въображение (Аврамова-Тодорова, 2023: 148).

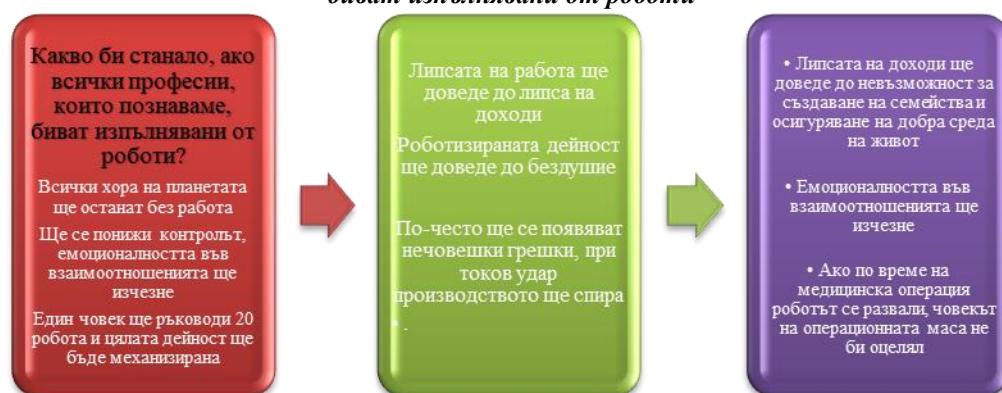
За нуждите на изследването на студентите бе поставена задача по нестандартен начин да формират у деца в четвърта възрастова група в детската градина (6 – 7-годишни) умения за предвиждане на събития.

Приложено бе дидактичното упражнение „Какво би станало, ако...?“, чрез което на децата нагледно бе показано как дадена ситуация би породила верига от събития.

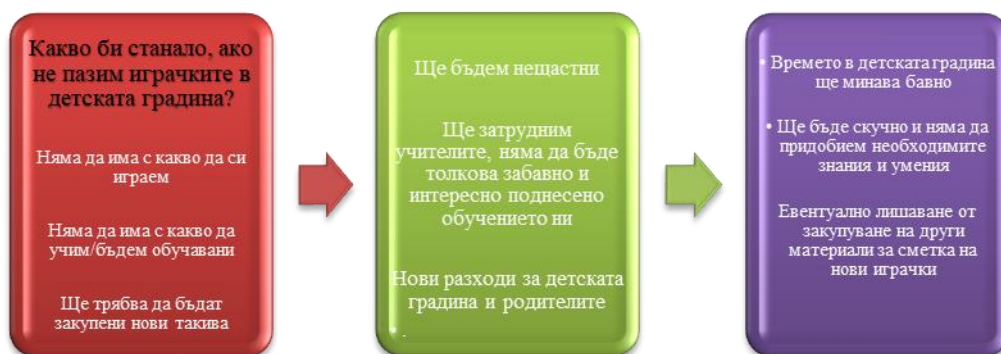
Децата бяха предизвикани да развият своето въображение като им бе обяснено, че в живота се случват както хубави, така и лоши събития. Всяко събитие, води след себе верига от реакции. Под формата на проблемен въпрос, на децата бе изяснено значението на причинно-следствената връзка и зависимостта между нашите реакции и правилното вземане на решения в различни ситуации. Ефективността на това дидактично упражнение в голяма степен зависи от ситуацияите, които студентите предложат на децата (Флауърс, 2016: 190).

На фиг. 1, 2, и 3 представяме едни от най-интересните отговори от деца, получени при попадането им в хипотетична ситуация:

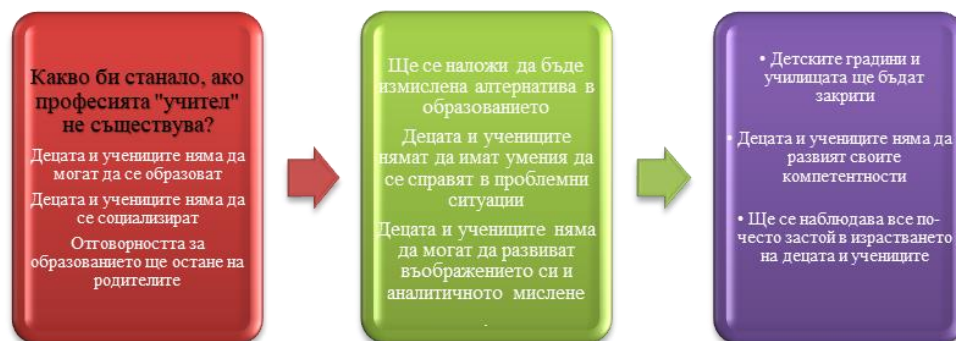
Фиг. 1 Какво би станало, ако всички професии, които познаваме, биват изпълнявани от роботи

Фиг. 2 Какво би станало, ако не пазим играчките в детската градина?

Фиг. 3 Какво би станало, ако професията „учител“ не съществува?

3. ЗАКЛУЧЕНИЕ

В заключение може да направим следните изводи:

Развиването на социални компетентности у децата в предучилищна възраст е в пряка връзка с тяхното академично представяне в бъдеще и от изключителна важност за техните оценки. Формирането на социално отговорно поведение и възпитаването в самостоятелност у децата в предучилищна възраст е от изключителна важност за тяхната социализация (Wentzel, 1991).

Изграждането на социални умения, които развиват способността на детето за успешно взаимодействие и сътрудничество с връстници и възрастни, самостоятелност и независимост като съвкупност от самоконтрол, самообучение и самообслужване, критично мислене и умение за откриване на социални проблеми и разрешаването им по начин еднакво удовлетворяващ и двете страни, са част от реализираните елементи на „социалната компетентност“.

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамова-Тодорова, Г. (2023). Творчески техники за развиване на детското въображение. Образование и технологии. Том. 14, стр. 148
- Вълчев, Р. (2004). Интерактивни методи и групово работно в гражданското образование. София: Отворено образование, стр. 19
- Димитрова, К. (2019). Модел за формиране на контекстни умения чрез познавателна математическа дейност в предучилищна възраст –приказни математически игри. Образование и технологии. Том. 10, стр. 52
- Димова, Б. (2022). Компетентностно ориентиран модел на педагогическо взаимодействие по образователно направление „околен свят“ при 6 – 7-годишните деца в предучилищното образование. стр. 50
- Конакчиева, П. (2018). Мобилност и интерактивност при възпитаване на социална компетентност в предучилищното детство. Педагогически алманах, кн. 1, с. 21 – 30, 2016. ISSN 1310-358X
- Конакчиева, П. (2011). Педагогически модел за възпитаване на социална и гражданска култура при ориентирани на три-петгодишните деца в света. Педагогически алманах кн. 1, с. 152-200.
- Терзиева, М., Е. Чернева, С. Смилова. (2022). Киноприказката в детската градина и началното училище. Бургас: Либра Скорп
- Флаурс, Н. (2016). Compasito (Компасче). Ръководство за обучение на деца по човешки права. Съвет на Европа,
- Wentzel, K. R. (1991). Relations between Social Competence and Academic Achievement in Early Adolescence. *Child Development*, 62(5), 1066–1078. <https://doi.org/10.2307/1131152>
- Наредба № 5 от 3.06.2016 г. за предучилищното образование, обн., ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.12 от 11 Февруари 2022г.